

6

A *remény* témája kapcsán Ferenc pápa nemcsak saját családi neveltetésének elbeszélését tarkítja szellemes részletekkel, hanem a jezsuiták iróniáját is feleleveníti, sőt önmagáról is megoszt egy viccet.

RÉSZLET

A *remény* egyben szellemes kislány is: tudja, hogy a humor és a mosoly a létezés kovásza, és eszköze annak, hogy rugalmasan nézhessünk szembe a nehézségekkel, vagy akár a csapásokkal is. Az irónia tehát, ahogyan Romain Gary író elmésen definiálta, méltóságunk ki nyilvánítása, „az ember felsőbbrendűségének megerősítése azzal szemben, ami vele történik”. [...]

Úgy nőttünk fel a testvéreimmel, hogy szüleink fontosnak tartották, hogy kifejlődjön bennünk az örömező, az egészséges irónia és a tré-

Rajongok a karneválokért.
Apámmal és Oscarral 1940-ben.
(© Ferenc pápa magánarchívuma)

fás jókedv. [...] Családom sorsát nehézségek és könnyek kísérték, ám a legnehezebb pillanatokban is megengedtünk magunknak egy-egy mosolyt vagy nevetést, hiszen az újabb energiával tölt fel, és általa újult erővel zökkenhetünk vissza a kerékvágásba. Főleg apámtól tanultunk sokat e tekintetben. Nem arról van szó, hogy elbagatellizáljuk vagy semmisnek tekintjük a problémákat, és úgy tegyünk, mintha mi sem történt volna – a komikus elvégre a tragikus kifordított változata –, hanem inkább arról, hogy hagyjunk egy kis teret a bensőnkben az örömnél, amely hozzásegít ahhoz, hogy szembenézzünk a nehézségekkel, és hamarabb legyőzzük őket. [...]

Ezt a felbonthatatlan köteléket, a remény és az öröm szerencsés házasságát kívántam hangsúlyozni, amikor is az Új Jubileum szent kapuinak megnyitása előtti hónapokban meghívtam a Vatikánba egy több mint száz művészből álló csoportot a humor világából. Különböző nemzetiségűek voltak, és különféle területeket képviseltek. Valaki rámutatott, hogy igen nagy ugrás ez ahhoz képest, amikor a színészeket és a komédiásokat tilos volt megszentelt földre temetni; de ha valaki úgy döntött, hogy a Ferenc, „Isten komédiása” nevet választja, valószínűleg ez a legkevesebb, amit az ember várhat tőle. Nem sokkal később az egyik szellemesen megjegyezte, hogy szép dolog megpróbálni megnevetetni Istent... Kivéve, ha a mindentudásnak köszönhetően Ő az összes tréfát is előre látja, következésképp „lelővi a poént”. Hát erről szól a humor, amely jólesik a szívnek...

Az életnek elkerülhetetlenül megvannak a maga keserőségei, amelyek szintén a reményhez és megtéréshez vezető út részét képezik. Azonban sose merüljünk el a melankóliában, és ne engedjük, hogy megmélyezze szívünket. [...] Olyan kísértések ezek, amelyekről még a felszentelt emberek sem mentesek. Sajnos előfordul, hogy efféle keserű, melankolikus egyházi emberekkel találkozunk, akik inkább tekintélyelvűek, mint tekintéllyel irányadók; inkább afféle agglegények, mint az Egyház jegyesei; inkább hivatalnokok, mint pásztorok; inkább felszínesek, mint derűsek, és ez bizony nem jó. Mindenesetre bennünk,

papokban azért általában megvan a humorra való hajlam, és előszere-
tettel folyamodunk tréfás történetekhez, melyeknek nemcsak tárgya,
de mesélői is vagyunk.

És ez bizony a pápákra is igaz. XXIII. János, kinek tréfás természete
közismert volt, egy beszédében így fogalmazott: „Éjjelente gyakran
megesik velem, hogy egy sor komoly kérdésen töprengek. Aztán meg-
hozom magamban a határozott, bátor döntést, hogy reggel beszélök
a pápával. Majd verítékezve felriadok, és rádöbbenek, hogy én magam
vagyok a pápa.” Szívemből szólt... És II. János Pál sem volt kevésbé jó
kedélyű pápa. Egy konklávé előkészítő ülésén, amikor még Wojtyła
bíboros volt, egy idősebb, elég merev természetű bíboros megfeddte,
hogy síelni jár, hegyet mászik, kerékpározik és úszik.

– Nem hinném, hogy ezek az Ön hivatásához illő tevékenységek –
vetette oda az idős bíboros.

Mire a leendő pápa így válaszolt:

– De tudja-e, hogy Lengyelországban a bíborosoknak legalább a fele
efféle tevékenységeket folytat?

Csak hogy Lengyelországban akkor mindössze két bíboros volt...

Az irónia gyógyszer, nemcsak mások felderítésére, hanem önmagunk
számára is, hiszen az önirónia hatékony eszköz a narcizmus kísértésé-
nek leküzdésére. A narcisztikus emberek folyamatosan nézegetik ma-
gukat a tükörben, festik és csodálják magukat, holott a legjobb, amit
a tükör előtt tehetünk, az, hogy egy jót nevetünk magunkon. Az mindig
beválik. Feltárja az ősi kínai mondás tanulságát, amely szerint csak két
tökéletes ember létezik: az egyik már meghalt, a másik pedig még meg
sem született. [...] Az Egyháznak (informálisan) megvannak a külön-
féle rendek, kongregációk és tisztségek szerint csoportosított viccei és
tréfái. [...] A jezsuitáktól származó és a jezsuitákról szóló viccek külön
műfajt képviselnek, és talán csak az olasz zsandárokról vagy a jiddis
humorban a zsidó anyákról szóló viccekhez hasonlíthatók.

Ami a narcizmus veszélyeit illeti – csak hogy mindenekelőtt öniró-
niát gyakoroljak –, eszembe jut egy vicc a hiú jezsuitáról, aki valami

szívproblémával kórházba kerül. Mielőtt azonban betolnák a műtőbe, megkérdi Istentől:

– Uram, eljött az időm...?

– Nem, még vagy negyven évig fogsz élni – feleli Isten.

Amint a műtétből felépül, a jezsuita megragadja az alkalmat, hogy ha már ott van, hajbeültetést, arcfelvarrást, zsírleszívást meg szemhéjfelvarrást végeztessen, sőt a fogait is rendbe hozassa. Egyszerűen új emberként lép ki a kórházból. Ám közvetlenül az épület előtt elgázolja egy autó, és meghal. Amikor megjelenik Isten színe előtt, szemrehányó hangon így szól:

– De hát Uram..., azt mondtad, hogy még negyven évig fogok élni!

Mire Isten így válaszol:

– Hoppá, bocsánat... Nem ismertelek fel...

És még egyet elmesélek, amely közvetlenül engem érint, a címe: „Ferenc pápa Amerikában.” Nagyjából így szól:

Ferenc pápát, miután apostoli útja során leszállt New Yorkban, a repülőtér előtt hatalmas limuzin várja. Kissé zavarba jön a fényűzés látán, aztán átsuhan fején a gondolat, hogy ezer éve nem vezetett már, hát még ehhez fogható autót. Soha vissza nem térő alkalom, gondolja magában. Csak nézi a limuzint, majd megkérdi a sofőrt:

– Esetleg megengedné, hogy kipróbáljam?

Mire a sofőr:

– Nézze, Szentséges Atyám, szörnyen sajnálom, de nem merem megkockáztatni. Tudja, a protokoll...

De tudjátok, mit beszélnek a pápáról, ha egyszer valamit a fejébe vesz... Egyszerűen egyre csak unszolja a sofőrt, mígnem az végül enged neki. Ferenc pápa ekkor beül a volán mögé az egyik hatalmas sztrádán, és... élvezzi a dolgot. Beletapos a gázpedálba: óránként 50, 80, majd 120... Míg aztán egyszer csak megszólal egy sziréna, és felzárkózik melléjük egy rendőrautó. Fiatal rendőr közeledik a sötét ablakhoz, mire a kissé megszeppent pápa leengedi az ablakot, és elsápad.

– Elnézést, egy pillanat – mondja a rendőr, majd visszamegy a kocsijához, hogy beszéljön a központba. – Főnök..., azt hiszem, van egy kis gond.

Mire a főnöke:

– Milyen gond?

– Nos, megállítottam egy autót gyorsajtás miatt..., de egy nagyon fontos személy ül a volánnál.

– Mennyire fontos? Talán a polgármester?

– Nem, főnök, fontosabb, mint a polgármester...

– Ugyan ki lehet fontosabb, mint a polgármester?! A kormányzó?

– Nem, még nála is fontosabb...

– Netán maga az elnök?

– Szerintem még nála is fontosabb...

– De hát mégis ki lehet fontosabb az elnöknél?!

– Nézze, főnök, én nem tudom, ki lehet, de az biztos, hogy a pápa a sofőrje!

Az evangélium, amely arra szólít, hogy váljunk gyermekké az üdvösségünkért (Mt 18,3), ily módon is emlékeztet rá bennünk, milyen fon-

Most, hogy megöregedtem, a gyerekek
tanítanak mosolyogni.

(© Franco Origlia /Getty Images)

tos, hogy visszanyerjük mosolygási képességünket, amely a pszichológusok szerint – akik vették maguknak a fáradságot, hogy megmérjék – a gyerekekben több mint tízszer magasabb a felnőttekénél.

Mi sem tesz boldogabbá, mint a gyerekekkel való találkozás. Gyerekkoromban is megvoltak a „mosolymestereim”; most pedig, hogy megöregedtem, gyakorta a gyerekeket tekintem a mentoraimnak. Mélyen megindítanak, és jó érzéssel töltenek el ezek a találkozások. Ahogy az időséssel is nagyon szívesen találkozom. Ellenállhatatlan a bennük lakozó derű; ahogyan áldják az életet, minden haragot félretéve; kedélyük akár a jó óbor öröme. Nekik is megadatott a sírás és a nevetés kegyelme, akár a gyerekeknek. Amikor a Szent Péter téri közösség soraiban megölelem a gyerekeket, többnyire mosolyognak. Máskor azonban, ha meglátnak tetőtől talpig fehérben, megrémülnek, mert azt hiszik, én vagyok az orvos, aki menten beadja nekik az injekciót, és ilyenkor elpityerednek. Ők a spontaneitás és az emberség bajnokai, és arra emlékeztetnek bennünket, hogy akik lemondanak emberségükről, mindenről lemondanak; továbbá ha már nehezünkre esik őszintén sírni vagy szenvedélyesen nevetni, akkor valóban elkezdődött a hanyatlásunk. Ilyenkor már olyan, mintha elérzéstelenítettek volna bennünket, márpedig az efféle felnőttek nem tesznek jót sem maguknak, sem a társadalomnak, sem az Egyháznak.

SPERA by Francesco with Carlo Musso © 2025 Mondadori

Libri S.p.A., Milano